

خیابان‌هایی که در فرنگ رنگ و بوی ایرانی دارد

گفت و گو با حجت نظری، عضو شورای شهر درباره نامگذاری خیابان‌های تهران

■ **پریسا عظیمی / انتخاب اسامی و نام‌های فرنگی روی معابر و خیابان‌های تهران، ریشه‌ای دیرینه دارد. اسامی فراوانی از دوره‌های قبل روی خیابان‌های این کلانشهر باقی مانده که هنوز هم برخی از آنها از جمله خیابان «چردن» یا همان «آفریقا» نمونه‌ای از این نام‌هاست و از زبان شهروندان شنیده می‌شود. روزگاری بود که تهران، خیابانی نداشت و مردم نقطه به نقطه آن را به نام محله و گذر می‌شناختند، اما اکنون نامگذاری معابر، میدان‌ها و خیابان‌هایش بحثی عمومی شده و هر گذر و کوچه به نامی شناخته شده که در آن به طور حتم صنعت و حرفه‌ای نهفته بوده است. نامگذاری خیابان‌های خارجی در تهران هم به نوبه خود قابل توجه بوده و هست. برخی از این نام‌ها، سیاسی و برخی نیز جنبه فرهنگی دارد که از روزگاران قدیم سابقه داشته و تاکنون هم این روند ادامه پیدا کرده است. از اسامی برخی کشورها مانند «آرژانتین» و «ایتالیا» در تهران گرفته تا نام «ایران» در کشور سئول. از «پاتریس لومومبا» و «فتحی شقاقی» و «محمدعلی جناح» در پایتخت ایران تا «پهلوی» در پایتخت مصر و «آقاسلطان» در پایتخت ایتالیا. اسامی‌ای هم هستند که یا از سر دوستی و برای اعلام نزدیکی انتخاب می‌شوند؛ مانند «محمدعلی جناح» و یا برای مرزبندی و اعلام دشمنی انتخاب می‌شوند همچون «فتحی شقاقی» و «فلسطین» که «محمدعلی جناح» برای اعلام دوستی با کشور همسایه، پاکستان است و دومی یعنی «فتحی شقاقی» و «فلسطین» برای اعلام دشمنی با اسرائیل است. در مقابل نام بسیاری از خیابان‌ها و شهرهای ایران نیز روی معابر و مکان‌های خارج از کشور گذاشته شده است. در شهر مشهور «رالی» در کارولینای شمالی ایالات متحده، منطقه‌ای به نام تبریز وجود دارد. تبریز آنجا مثل تبریز خودمان یک منطقه باشکوه به حساب می‌آید. اما در خصوص این که این نامگذاری‌ها بر چه مبنایی انجام می‌شود و چه تأثیری در دیپلماسی شهری و توسعه فرهنگی شهروندان دارد، گفت و گویی را با «حجت نظری»، سخنگوی کمیسیون فرهنگی اجتماعی شورای شهر تهران و عضو کمیسیون نامگذاری معابر شورای شهر تهران انجام دادیم که از نظر تان می‌گذرد.**

■ **نامگذاری خیابان‌های پایتخت به نام دیگر کشورها با چه هدف و مبنایی انتخاب می‌شود؟**

واقعیت این است که در هر دوره از مدیریت شهری ممکن است اهداف و مبناهای مختلفی برای نامگذاری خیابان‌ها وجود داشته باشد، اما یکسری اهداف کلی وجود دارد که نه فقط در تهران یا شهری خاص که در اکثر کشورهای جهان مورد توجه قرار دارد. مواردی مانند افزایش دوستی بین دو ملت، خواهرخواندگی شهرها یا یکدیگر، قرار گرفتن سفارتخانه‌ها، قدردانی از یک کشور یا حمایت از آن و... جزو این اهداف است.

■ **چند درصد خیابان‌های تهران یا شهرهای ایران به نام دیگر کشورهاست؟**

در برابر شمار خیابان‌ها، معابر و کوچه‌های شهر تهران، تعداد خیابان‌هایی که به نام دیگر کشورها یا شهرها نامگذاری شده بسیار اندک است و کمتر از یک درصد را شامل می‌شود. در مورد دیگر شهرهای ایران هم با توجه به مسئولیتی که من در شورای شهر تهران دارم، آمار و اطلاعاتی از دیگر شهرها ندارم.

■ **این اقدام در دنیا بر اساس چه روندی انجام می‌شود؟ آیا بر اساس احترام است یا جنبه و بهره‌برداری سیاسی هم دارد؟**

همان طور که قبل‌تر اشاره کردم در این بخش اهداف مختلفی وجود دارد و روند آن هم بر اساس همین اهداف طی می‌شود. البته اگر منظور شما از روند نامگذاری مراحل اداری و سیر بوروکراسی آن است،

دولت‌ها نام خیابانی به نام یک کشور تغییر پیدا کند؟ طبیعتاً این اتفاق افتاده است. در کشور ما هم چنین مواردی وجود داشته. مثلاً نامگذاری خیابان فلسطین در راستای سیاست جمهوری اسلامی ایران در حمایت از کشور و ملت فلسطین بوده است و مواردی از این دست باز هم وجود دارد.

■ **نامگذاری خیابان‌ها به نام دیگر کشورها یا شهرهای ایران از چه زمانی یا دوره‌ای شکل گرفت؟**

اینکه نخستین بار و اولین خیابانی که به نام کشور یا شهری دیگر نامگذاری شد چه زمانی بوده را نمی‌دانم، اما خیابان‌های معابر به شیوه امروزی از دوره قاجار آغاز شده و از حدود ۱۰۰ سال پیش روند توسعه آن شدت گرفته است. در همین راستا هم به نظر من نامگذاری خیابان‌های امروزی به نام کشور یا شهری دیگر باید حدود ۱۰۰ سال قدمت داشته باشد.

■ **چرا در نگارش غیر فارسی نام خیابان‌ها روی تابلوها دقت کافی نمی‌شود؟**

اگر منظور تان املا و شیوه نگارش است که دو موضوع در این خصوص مطرح است؛ یکی نگارش نام‌های فارسی و ایرانی که در این شیوه باید همان نام فارسی برگردان شود و نمی‌شود که مثلاً میدان هفت تیر را به تاریخ میلادی تبدیل کنیم و به لاتین بنویسیم. اما قطعاً تأکید شده که رسم الخط تمام آن‌ها یکسان باشد. در مورد نام‌هایی که ریشه لاتین دارد هم عمدتاً از همان نگارش اصلی واژه استفاده شده است و اگر مواردی با غلط‌آملائی بوده، حتماً باید اصلاح شود.

■ **اینکه انتخاب نام خیابانی در کشوری دیگر در حاشیه یا نقطه مناسبی از شهر باشد، مهم است؟**

قطعاً مهم است و این موارد نه فقط در نامگذاری خیابان‌ها و معابر به نام دیگر شهرها و کشورها مورد توجه است، بلکه در تمامی نامگذاری‌های مدنظر قرار می‌گیرد، البته ممکن است در دوره‌های گذشته و حتی سال‌های دورتر برخی بدسلیقگی‌ها یا گاهی کم‌توجهی‌هایی صورت گرفته باشد، اما تمام تلاش ما این است که در این دوره از شورای شهر، این موارد را مورد توجه قرار دهیم. قرار نیست نامگذاری‌های مابین نام دیگر شهرها و کشورها و حتی افراد و مکان‌ها باعث ناراحتی شود.

■ **در تهران عمدتاً نامگذاری خیابان‌ها در شمال شهر صورت گرفته یا در نقاط دیگر شهر هم بوده؟**

این طور نیست که تمام نامگذاری‌های مربوط به کشورها و شهرها در شمال تهران باشد. باید عرض کنم اتفاقاً عمده این دست نامگذاری‌های مادر مرکز شهر هم بوده است.

■ **این نامگذاری‌ها چه تأثیری در دیپلماسی شهری دارد؟ قطعاً مؤثر است و نه تنها در دیپلماسی شهری، بلکه می‌تواند در روابط بین دو کشور هم مؤثر باشد. کما اینکه در مورد یکی از کشورهای آفریقایی، نام یک خیابان در تهران روی روابط دو جانبه ایران با آن کشور اثر گذاشته است.**

■ **برخی از خیابان‌های تهران هم به نام اندیشمندان و چهره‌های علمی خارجی نامگذاری شده. این انتخاب بر چه مبنایی صورت می‌پذیرد؟**

چنین نامگذاری‌هایی بسیار اندک است. اما در مواردی که صورت گرفته عمدتاً به دلیل تقدیر از اقداماتی بوده که آن فرد برای کشورمان انجام داده یا اینکه چهره ملی یک کشور بوده که نامگذاری آن می‌تواند موجب نزدیکی بیشتر دو کشور هم بشود، اما این موارد بسیار اندک است.

ویژه‌نامه روز
جهانی شهرها
آبان ۱۳۹۸

ایران